

ב'בית', אבל אין יותר בטול שלטון ישראל בארצו מזה שהחריבו הבית בעל כרחם. וכל זה יובן ממש"כ רש"י בפר' חלק (סנהדרין צז: ד"ה עוד אחת), וז"ל: 'עוד אחת מעט היא. בנבואת חגי כתיב וכו', מעט כבוד אתן לישראל ואחר כך יבא המשיח, ודרשה זו אינה אלא קרא אלפני הבית קאי, וה"ק עוד אחת מעט היא מעט כבוד אתן להם לישראל ושוב לא אתן להם כל ימות בית אחרון, וכן היה דמלכות ראשונה של מלכות חשמונאי נתקיימה שבעים שנה, ואע"ג דאמרינן בסד"ע דמלכות בית חשמונאי מאה ושלש, ומלכות הורדוס מאה ושלש, עיקר כבודם ופארם שלא שלטה בהם אומה, לא נתקיים כל כך. ומלכות שניה של הורדוס חמישים ושנים שנה ומלכות בן כוזיבא שתי שנים ומחצה, ושוב לא היה להם מלך, מפי רבי. עכ"ל. ומכאן מובן שאף שהיתה חזקה גרועה שכבר מלכו עליהם נציבי רומי ולא היה להם מלך ישראל כלל, אפ"ה נחשב מלכות ישראל בית חשמונאי והורדוס מאתיים ושש שנים כדאמרו בע"ז (ט). 'מלכות חשמונאי בפני הבית מאה ושלש מלכות בית הורדוס מאה ושלש', אבל משהחריבו הבית, תו ישיבתם אינה חזקה כלל. [ואף הרומאים אחר דיכוי המרד וחורבן הבית, טבעו מטבעות 'יהודה קפטה' = נשבתה/נלקחה/נגמרה. ומשמעות הדבר שחורבן הבית סימל בעיניהם נצחונם ושלטונם על יהודה, וזהו שכתב רש"י הנ"ל 'גלות טיטוס'].

ד. אמנם לא רק היכולת לבנות הבית הוא הנחשב חזקה, שא"כ במקום שישבו איזה קיבוץ ישראל בארץ בין הנכרים, ולא היה השלטון בידם, היה צריך להחשב על קדושה שניה, ומצאנו לא כך, שמכזיב ועד אמנה ועד הנהר שזו הארץ שכבשו עולי מצרים, הקילו בה מהארץ שכבשו עולי בבל, ואם היות הבית על מכונו לחודא הוא הנחשב חזקה, הרי הבית קיים וישראל יושבים גם בתחום עולי מצרים, שאל"כ למי תקנו חיוב כל המצוות בה. (ואמנם לחד טעמא הא דגזרו חיוב מצוות התלויות בתחום עו"מ כדי שלא יצאו אליה, אבל רחוק שזה רק כדי למנוע מישראל ובאמת לא ישבו בה. ובפרט במה שגזרו בה שתי חלות אחת נשרפת ואחת לכהן שלא יאמרו תרומה טהורה נשרפת, חזינן שדרו שם, שאל"כ לא יגזרו בדבר שאינו מצוי כלל). ומהלין משמע דאף שדרו שם ישראל לא נתקדש תחום עו"מ להיותו כתחום עו"ב, כי עיקר השלטון שם אצל הנכרים. [ומצאנו אצל יוספוס (קדמוניות, ב יח א-ה) שהיתה עד החורבן ישיבת ישראל

שלטון⁸¹. ואע"פ שיש עול מלכות עליהם מהני האי חזקה, וכדאמרו בירר' אתם אע"פ שיש עליכם עול מלכות, שכך היה בימי עזרא שהיה פחות יהודה וכך בזמן שלטון בני חשמונאי ובית הורדוס. [ולמ"ד קד"ש קדשה לעת"ל, אע"פ שבטל גם האי שלטון, מ"מ שלטון מהותו הוראת 'חזקה' בארץ ולא מצד השלטון שבה, וקדושה זו הבאה מכח החזקה לא פקעה וכמו שביאר הגר"ס בהרמב"ם לעיל אות ג]. וכיון דשלטון זה שהוא מהות חלות החזקה בטל בגלות טיטוס כשתפסו רומי את א"י לשלטונם ופסקה מלכות מישראל, בזה תם הכח לחדש ולהחזיק עוד במה שלא הוחזקו בו קודם לכן אף שרוב ישראל ישבו בא"י גם אחר חורבן הבית. וממילא גם אם היו מתיישבים במקום חדש אחר החורבן לא שייך שיתקדש, שא"ז חזקה אלא מה שיושב וגם מחזיק בה בשלטון, והשתא רומי שלטו בא"י.

ג. אלא שיש עוד לדקדק (דברים אלו נתלבנו במו"מ עם הרב יעקב ברגמן), דהנה שישים שנה בקירוב, קודם החורבן, בטלה מלכות בית הורדוס ושלטו בארץ נציבי רומי. ואמנם בסוף ימי הבית שוב מלך אגריפס מבית הורדוס, אבל רק למעט זמן. ואע"כ לא בטלה קדושה כשפסק השלטון בתקופת נציבי רומי, כי אם בחורבן הבית, ומשמע לכא' שקיום הבית הוא מהות החזקה והקדושה. והכי יש גם לדקדק שבעליית זרובבל לא התחילו למנות שמיטות ויובלות עד שנבנה הבית כדאמרו בערכין (יב:), אף ששבצר נתמנה לנשיא הראשון ליהודה מטעם המלך כורש (עזרא א ח, ובמפרשים), והיינו טעמא מדרפסקה עבודת בנין הבית י"ח שנה, לא נתקדשה הארץ בחזקה.

ונראה לומר דודאי נצרכת חזקה של שלטון וכיו"ב, אלא שאף שכבר לא היה השלטון בידם אלא ביד הנציבים, כל זמן שהיה הבית קיים נחשבת ישיבת העם בארץ (באותן מקומות שתפסו) כאיזה שלטון, שעיקר ישיבת ישראל בארץ שישכון ה' בתוכנו ולעבוד עבודתו. וכל מה שביקש נחמיה מהמלך דריוש (נחמ' ב ג-ח) הוא על העיר ושעריה שאוכלו באש ועל הבית, שזו עיקר עלייתו. ומשו"ה אפילו בעת שיוונים חיללו הבית, לא הרסוהו והבית קיים אף שבעוונות בטלה עבודה, ולכן לא מצאנו שפסקו למנות שמיטות ויובלות וחיוב מצוות התלויות. אבל משהחריב טיטוס הבית שוב אין ישיבת ישראל בארץ כחזקה, ואינם אדוני הארץ. ואמנם א"ז דין

מלכותה בידא, משמע אילו נחלטה מלכות אפי' דרים שם כותים נמי תיחשב א"י. אך ל"ק דאפש' דנחלטה מלכות היינו

81. הק' לי ת"ח א' דמהאי ירושלמי לכא' משמע דשלטון ללא ישוב ישראל מהני לקדש, מדאמרו שם דלא נחלטה